

COLLEGE VAN BEROEP
VOOR DE EXAMENS

No 2024/22/1164

HET COLLEGE VAN BEROEP VOOR DE EXAMENS

Uitspraak op het beroep van [appellant], [studentnummer], alsmede van [naam 1], [naam 2], [naam 3], [naam 4], [naam 5], [naam 6], [naam 7], [naam 8], [naam 9], [naam 10], [naam 11], [naam 12], [naam 13], [naam 14], [naam 15], [naam 16], [naam 17], [naam 18], [naam 19], [naam 20], [naam 21], en [naam 22], hierna: medestudenten, tegen het besluit van de Examencommissie van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit, hierna: verweerster, op het verzoek van appellant om een extra tentamen gelegenheid te bieden voor het tentamen Contractenrecht.

I. Loop van het geding

Appellant heeft op 10 februari 2024 bij het College van Beroep voor de Examens, hierna: het College, beroep ingesteld tegen het besluit van verweerster van 6 februari 2024.

Op 15 februari 2024 is de ontvangst van het beroepschrift bevestigd en heeft het College aan verweerster gevraagd om in overleg met appellant na te gaan of een minnelijke schikking van het geschil mogelijk is. Verweerster heeft op 6 maart 2024 met appellant gesproken. Er is geen schikking tot stand gekomen. Verweerster heeft op 14 maart 2024 een verweerschrift ingediend.

Het beroep is behandeld op de zitting van het College van 18 april 2024, samen met het beroep van medestudent [naam]. Appellant en de medestudent waren bij de zitting aanwezig. Namens verweerster was dr. J. Wessels MSc (lid) aanwezig.

Op de zitting is afgesproken dat de Examencommissie aanvullende informatie zou aanleveren over

- wat het slagingspercentage was van het hertentamen Contractenrecht;
- hoeveel tijd volgens de examinerator nodig zou zijn om de wetten- en jurisprudentiebundel te voorzien van tabjes, juncto's en onderstrepingen.

II. Feiten

Op grond van de stukken en het verhandelde ter zitting gaat het College uit van de volgende feiten.

Appellant volgt de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid. Op 16 oktober 2023 heeft appellant beroep ingesteld tegen de beslissing van verweerster dat alleen het gebruik van een digitale wettenbundel bij de tentamens Contractenrecht geoorloofd was. Het College heeft op dat beroep uitspraak gedaan op 12 december 2023 (uitspraak 2023/41/1133). Het heeft daarbij bepaald dat de examinerator weliswaar kan voorschrijven dat er uitsluitend digitale wetten- en jurisprudentiebundels mogen worden gebruikt, maar dat dat niet wegneemt dat appellant ten onrechte niet de mogelijkheid heeft gekregen om in de bundels tabjes met juncto's, onderstrepingen en markeringen aan te brengen. Het College heeft het besluit van verweerster van 27 september 2023, voor zover dat besluit inhoudt dat alleen het gebruik van een

digitale wettenbundel bij de tentamens Contractenrecht is geoorloofd, vernietigd en in dat verband geoordeeld dat verweerster appelland bij de herkansing in de gelegenheid dient te stellen om van een papieren wettenbundel gebruik te maken.

Verweerster heeft naar aanleiding van de uitspraak van het College ervoor zorggedragen dat bij de volgende tentamengelegenheid gebruik mocht worden gemaakt van een papieren wettenbundel, met daarbij de mogelijkheid tot het aanbrengen van tabjes met juncto's, onderstrepingen en markeringen. Studenten konden tevens gebruikmaken van de digitale wetten- en jurisprudentiebundels.

III. Standpunten van partijen

Appelland kan zich niet vinden in het besluit van verweerster. Naar aanleiding van de uitspraak van het College heeft appelland verzocht om hem een extra tentamengelegenheid te bieden, omdat uit de uitspraak volgt dat de hulpmiddelen bij de eerste gelegenheid van het tentamen ten onrechte zijn geweigerd. Bij dat tentamen werd enkel de digitale wetten- en jurisprudentiebundel toegestaan in de vorm waarmee onderstrepingen, markeringen en tabjes met juncto's niet vooraf geplaatst konden worden, terwijl dit wel werd genoemd in de Regels en Richtlijnen Examencommissie Rechtsgeleerdheid (R&R).

De uitspraak van het College kwam, aldus appelland, nadat de eerste tentamengelegenheid had plaatsgevonden en dit tentamen is derhalve afgenomen zonder de volgens de R&R toegestane hulpmiddelen. Naar aanleiding van de uitspraak heeft de vakcoördinator besloten om fysieke wettenbundels toe te staan bij de herkansing van het tentamen op 21 december 2023. Die wijziging is zes werkdagen voor het tentamen doorgevoerd en aan studenten bekendgemaakt. Appelland heeft op 15 december 2023 een verzoek ingediend bij de vakcoördinator om het tentamen te verplaatsen naar de tentamenweek van periode 3, die ruim een maand later plaatsvond. De vakcoördinator heeft dat verzoek op 18 december 2023 afgewezen.

Appelland is van mening dat beide tentamens op een incorrecte manier zijn georganiseerd, waardoor studenten zijn benadeeld. Om te beginnen hebben studenten geen gebruik kunnen maken van de hulpmiddelen die waren toegestaan en nodig zijn voor het uitwerken van casusoplossing en het uitleggen van juridische vraagstukken. Dat zou op zichzelf al grond moeten zijn voor een extra gelegenheid. Daarnaast is er voor de herkansing van het tentamen een te korte termijn gegund aan de studenten om hun papieren wetten- en jurisprudentiebundel voor te bereiden. Uit art. 6 lid 1 R&R volgt dat de precieze tentamenstof minstens een maand vooraf bekend moet zijn. Volgens appelland is er sprake van tentamenstof als je de stof nodig hebt om de vraag te kunnen beantwoorden. De studenten zijn de gehele onderwijsperiode aangespoord om de digitale bundels te gebruiken en hebben daarom niet de papieren bundels kunnen inrichten. Het voorbereiden van de bundels voor het tentamen vergt veel tijd. Er moeten onderstrepingen, markeringen en tabjes met juncto's worden geplaatst. Hier hebben studenten normaliter twee maanden de tijd voor, in plaats van zes werkdagen. Deze extra taak heeft de voorbereidingsplannen van de tentamenweek van appelland gedwarsboemd.

Appelland wijst daarbij op een uitspraak van het College (2020/20/941) waarin het niet duidelijk en tijdig beschrijven van wat de voorbereiding van een tentamen inhoudt, ertoe heeft geleid dat het besluit om geen extra tentamengelegenheid aan te bieden is vernietigd.

Verder wijst appelland erop dat volgens verweerster de eerste tentamengelegenheid door het College niet is aangemerkt als een tentamen dat ongeldig verklaard moest worden. Nergens valt echter, aldus appelland, uit op te maken dat een ongeldigverklaring vereist is voor het toekennen van een derde gelegenheid. Dat blijkt volgens appelland ook uit uitspraak 2018/12/803 van het College.

Een redelijke toepassing van art. 3.5 lid 1 sub a OER brengt, aldus appelland, mee dat er twee tentamengelegenheden moeten worden geboden die zorgvuldig zijn georganiseerd. Daarvan is hier geen sprake. Volgens appelland is het aanbieden van een derde gelegenheid voor het tentamen Contractenrecht daarom op zijn plaats, en in wezen een vierde gelegenheid ook.

Daarbij stelt appelland dat uit art 3.5 lid 2 OER volgt dat de laatste beoordeling geldt in geval van een herkansing, en dat het hier gaat om het herstel van een tentamengelegenheid. Appelland doet derhalve tevens een beroep op behoud van het hoogste cijfer wanneer de extra tentamengelegenheid of -gelegenheden worden toegekend.

Na de zitting heeft verweerster de informatie overgelegd dat het slagingspercentage bij de herkansing in 2023 (45%) hoger was dan bij de herkansing in 2022 (37%). Dit betekent volgens appelland echter niet dat

het tentamen deugdelijk was. Het gaat erom dat de eerste gelegenheid van het tentamen niet correct is verlopen.

Volgens appellant is de door de examinator geschatte tijd van 4 uur om tabjes met juncto's, markeringen en onderstrepingen aan te brengen veel te kort en had er een responsiecollege aangeboden moeten worden. Appellant blijft derhalve bij het standpunt dat er twee extra tentamengelegenheden moeten worden geboden.

Verweerster stelt dat de uitspraak van het College (2023/41/1133) betrekking heeft op de eerste tentamengelegenheid van het tentamen Contractenrecht. In die uitspraak heeft het College bepaald dat deelnemers aan dit tentamen, conform de R&R, de mogelijkheid had moeten worden geboden om tabjes met juncto's, onderstrepingen en markeringen aan te brengen in de digitale wettenbundels. De consequentie die het College aan de niet geboden mogelijkheid verbindt, is dat bij de volgende tentamengelegenheid (herkansing) van het vak deze mogelijkheid wel moest worden geboden. Naar aanleiding van de uitspraak van het College heeft de vakcoördinator besloten dat naast de digitale wettenbundel, ook gebruik mocht worden gemaakt van een papieren wettenbundel, waarin tabjes met juncto's, onderstrepingen en markeringen konden worden aangebracht. Daarmee is gevolg gegeven aan de uitspraak van het College.

Het College heeft het tentamen niet aangemerkt als een tentamen dat ongeldig zou moeten worden verklaard. De resultaten zijn gepubliceerd en geregistreerd in de resultatenoverzichten. Ook heeft het College niet geoordeeld dat een door studenten ondervonden mogelijk nadeel gecompenseerd diende te worden. Naar de mening van verweerster kan het tentamen daarom meetellen als tentamengelegenheid conform art. 3.5 lid 1 sub a OER en is compensatie in de vorm van een extra tentamengelegenheid of op andere wijze niet geboden.

Verweerster kan appellant niet volgen in zijn redenering dat het gebruik van een papieren wettenbundel en papieren jurisprudentiebundel tot de voorgeschreven stof voor de tweede tentamengelegenheid voor het vak Contractenrecht behoorde. De getoetste stof is dezelfde. Het verschil betreft de vorm van de toegestane hulpmiddelen. Verweerster licht toe dat de vaardigheid van het hanteren van een papieren wettenbundel en papieren jurisprudentiebundel voor tentamens in positiefrechtelijke vakken in de bachelor een voorwaarde is om het tentamen over de voorgeschreven stof met succes af te kunnen leggen. Het ontwikkelen van die vaardigheid is daardoor bij die vakken niet een afzonderlijk leerdoel en geen onderdeel van de tentamenstof. Deze tentamens, waaronder Contractenrecht, zijn niet specifiek gericht op het toetsen van die vaardigheid. Om die reden is art. 6.1 R&R niet van toepassing voor wat betreft het gebruik van papieren wetten- en jurisprudentiebundels.

De vaardigheid van het hanteren van een digitale wetten- en jurisprudentiebundel is daarentegen op dit moment nog geen vast onderdeel van de opleiding. Het gebruik van deze digitale bundels was uniek voor het vak Contractenrecht. Om die reden is extra tijd besteed tijdens de werkgroepen om deze vaardigheid te leren en is ook extra tijd gegeven aan studenten bij de eerste tentamengelegenheid ter compensatie van het gebrek aan ervaring.

Verweerster erkent dat het tijd kost om de juncto's, onderstrepingen en markeringen aan te brengen, maar wijst erop dat de bundels al bij de voorbereidingen van de eerste en tweede tentamengelegenheid mochten worden gebruikt. Volgens verweerster hebben de studenten voldoende tijd gehad om de wettenbundel voor te bereiden op het tentamen.

Ter zitting heeft het College verweerster gevraagd naar het slagingspercentage van de herkansing van het tentamen Contractenrecht van december 2023. Na de zitting heeft verweerster laten weten dat het hertentamen uit december 2023 aanzienlijk beter is gemaakt dan het hertentamen uit december 2022. Tevens heeft het College gevraagd naar de geschatte tijd die volgens de examinator van het vak nodig is om tabjes met juncto's, onderstrepingen en markeringen aan te brengen. Door de examinator wordt het aanbrengen daarvan geschat op ongeveer 4 uur.

IV. Overwegingen van het College

Het beroep van appellant is tijdig ingesteld en voldoet ook overigens aan de wettelijke eisen.

Het gaat in deze zaak om de vraag of verweerster terecht heeft kunnen beslissen dat er geen extra tentamengelegenheid wordt aangeboden voor het tentamen van het vak Contractenrecht. Het College stelt

voorop dat het in zijn uitspraak 2023/41/1133 niet heeft bepaald dat de eerste tentamengelegenheid voor het tentamen van het vak Contractenrecht ongeldig moest worden verklaard of dat verweerster een extra tentamengelegenheid moest bieden. Het College heeft geoordeeld dat de beoordeling van het tentamen in stand kon blijven, maar dat verweerster bij de herkansing aan studenten de mogelijkheid moest bieden om tabjes met juncto's, onderstrepingen en markeringen aan te brengen in de wettenbundels, conform hetgeen is bepaald in het Huishoudelijk reglement van de R&R. De rechtmatigheid van dat tentamen staat daarmee in rechte vast.

Ter zitting is door beide partijen verklaard dat bij de herkansing van het tentamen gebruik mocht worden gemaakt van zowel de digitale wetten- en jurisprudentiebundel als de papieren wetten- en jurisprudentiebundel, waarbij in de papieren wettenbundel tabjes, onderstrepingen en markeringen konden worden aangebracht. Volgens het College heeft verweerster daarmee gevolg gegeven aan de uitspraak.

Appellant en medestudenten stellen dat de studiestof voor de herkansing van het tentamen Contractenrecht niet tijdig bekend is gemaakt. Het College volgt appellant niet in de stelling dat het gebruik van een wetten- en jurisprudentiebundel valt onder de te tentamineren studiestof. Verweerster heeft toegelicht dat de studiestof niet is gewijzigd en dat de inhoud van het tentamen hetzelfde is gebleven. Het gebruik van een wetten- en jurisprudentiebundel valt onder het gebruik van een hulpmiddel tijdens een tentamen.

Aan de studenten is op 13 december 2023 bekendgemaakt dat zij, naast de digitale wetten- en jurisprudentiebundel, ook de papieren wetten- en jurisprudentiebundel als hulpmiddel mochten gebruiken tijdens het tentamen op 21 december 2023. Naar het oordeel van het College hebben appellant en de medestudenten, gelet op de toelichting van de examinerator en het feit dat studenten gedurende het onderwijs van het vak en bij meerdere vakken binnen de opleiding werken met de wettenbundels, voldoende tijd gehad om hun papieren wettenbundel te prepareren voor het tentamen. De termijn van acht dagen (zes werkdagen) om tabjes met juncto's, onderstrepingen en markeringen aan te brengen in de papieren wettenbundel is niet onredelijk.

Vorenstaande leidt ertoe dat naar het oordeel van het College niet kan worden gezegd dat verweerster niet in redelijkheid tot haar besluit van 6 februari 2024 heeft kunnen komen.

Bovenstaande overwegingen leiden tot de volgende beslissing.

V. Uitspraak

Het college verklaart het beroep ongegrond.

Aldus gedaan te Amsterdam, op 28 mei 2024, door mr. dr. A.J.G.M. van Montfort, voorzitter, dr. A.J.M. Ligtenberg en M. Verbeek, leden, in aanwezigheid van mr. S.A. Snoeren, secretaris.

mr. dr. A.J.G.M. van Montfort,
voorzitter

mr. S.A. Snoeren,
secretaris

Tegen een uitspraak van het College van Beroep voor de Examens kan, onder vermelding van een deugdelijke motivering, door betrokkene beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag. De termijn voor het indienen van een beroepschrift is zes weken. Er kan gebruik worden gemaakt van een webformulier voor Veilig Mailen. Er is griffierecht verschuldigd. Zie www.raadvanstate.nl/studentzaken.